

REZULTATUL PROIECTULUI nr. 2:

Setul de instrumente de E-learning pentru antreprenoriatul Ecologic și Social

Modul 1

Definirea cadrului legal al „Antreprenoriatului Social și Verde” în țările partenere

Intocmit de:

Partner 3, Chambre de Commerce Belgo-Italienne

Modul 1: Definirea cadrului legal al „Antreprenoriatului Social și Verde” în țările partenere

Scopul modulului:	Acest modul își propune să ofere cursanților cunoștințe generale despre cadrul legal actual pentru antreprenoriatul ecologic și social. De asemenea, ilustrează în ce direcție se îndreaptă politicile europene, care sunt prioritățile și care sunt elementele cheie pentru promovarea educației antreprenoriale, întotdeauna în conformitate cu cadrul legal actual.
Obiective de învățare:	Până la sfârșitul acestui modul, cursantul ar trebui să fie capabil să: <ul style="list-style-type: none"> ● Recunoaște sursele normative ale antreprenoriatului social și verde; ● Identifica priorităților Europei în materie de antreprenoriat ecologic și social; ● O mai mare conștientizare a politicii europene de educație antreprenorială; ● Înțelege rolului social al antreprenorului.
Rezultatele învățării:	Până la sfârșitul acestui modul, cursantul ar trebui să fie capabil să: <ul style="list-style-type: none"> ● Cunoaște cadrul de reglementare actual privind antreprenoriatul verde și social; ● Recunoaște priorităților europene în domeniul antreprenoriatului ecologic și social; ● Recunoaște politicii europene în educația antreprenorială.
Conținut:	<p>Introducere</p> <p>Europa are nevoie de mai mulți oameni care să poată face față provocărilor cu care ne confruntăm – oameni cu cunoștințele, abilitățile și atitudinile potrivite pentru a transforma ideile în acțiuni pentru îmbunătățirea societății noastre. Cu alte cuvinte: oameni cu competența antreprenorială. Avem nevoie de ei pentru a stăpâni tranziția digitală, criza climatică și redresarea după pandemie. Avem nevoie de ei în guverne, întreprinderi, societate civilă, școli și în învățământ superior. Pentru a dezvolta competența necesară, educația corectă va fi cheia.</p> <p>SUBIECT 1. PERSPECTIVA EUROPEANĂ</p> <p>1.1 Ce este educația antreprenorială</p> <p>1.2 Acțiuni-cheie pentru promovarea EE în Europa</p> <p>1.3 Concluzii</p> <p>Elemente pentru întrebări și pentru gândire (3 întrebări)</p> <p>SUBIECT 2. CADRUL JURIDIC BELGIAN</p> <p>2.1 Legea</p> <p>2.2 Situația actuală</p> <p>2.3 Concluzii</p> <p>Elemente pentru întrebări și pentru gândire (3 întrebări)</p> <p>SUBIECT 3. CADRUL JURIDIC ITALIAN</p> <p>2.1 Legea</p> <p>2.2 Situația actuală</p> <p>2.3 Concluzii</p> <p>Elemente pentru întrebări și pentru gândire (3 întrebări)</p> <p>SUBIECT 4. CADRUL JURIDIC ROMÂNESC</p> <p>4.1 Legea</p> <p>4.2 Situația actuală</p> <p>4.3 Concluzii</p> <p>Elemente pentru întrebări și pentru gândire (3 întrebări)</p> <p>SUBIECT 5. CADRUL LEGAL DIN GRECIA</p> <p>5.1 Legea</p> <p>5.2 Situația actuală</p> <p>5.3 Concluzii</p> <p>Elemente pentru întrebări și pentru gândire (3 întrebări)</p> <p>SUBIECT 6. CADRUL JURIDIC CROAT</p> <p>6.1 Legea</p> <p>6.2 Situația actuală</p> <p>6.3 Concluzii</p> <p>Elemente pentru întrebări și pentru gândire (3 întrebări)</p>

	SUBIECT 7. CADRUL JURIDIC BULGAR 7.1 Legea 7.2 Situația actuală 7.3 Concluzii Elemente pentru întrebări și pentru gândire (3 întrebări)
	SUBIECT 8. CADRUL JURIDIC POLONEZ 8.1 Legea 8.2 Situația actuală 8.3 Concluzii Elemente pentru întrebări și pentru gândire (3 întrebări)
	Studii de caz: 1. Legea privind „cooperativele sociale” din Italia: ajustarea unei legi cooperative existente pentru a sprijini dezvoltarea întreprinderilor sociale Informațiile prezentate în acest studiu de caz sunt utile antreprenorilor ecologici și sociali, deoarece Legea italiană 381/1991 privind cooperativele sociale este un cadru juridic de pionierat, deoarece a fost prima lege care a recunoscut și reglementat în mod specific întreprinderile sociale din Italia. A inspirat legi similare în Europa și la nivel global, cum ar fi în Portugalia, Franța, Spania, Coreea de Sud și Statele Unite. De atunci, Legea privind „cooperativele sociale” a cunoscut mai multe revizuiți și a facilitat dezvoltarea cadrelor juridice pentru alte domenii ale economiei sociale. https://www.oecd-ilibrary.org/sites/c34f18e1-en/index.html?itemId=/content/component/c34f18e1-en#countryli_container4
	2. Ordonanța de la Bruxelles din 2018 privind întreprinderile sociale (Belgia): Un proces de elaborare a politicilor favorabil incluziunii pentru a co-construi un cadru juridic pentru întreprinderile sociale Informațiile prezentate în acest studiu de caz sunt utile antreprenorilor ecologici și sociali, deoarece, atunci când elaborează cadre juridice, un proces de consultare inclusiv este fundamental, deoarece rafinează modul în care factorii de decizie politică înțeleg întreprinderile sociale și, astfel, asigură faptul că cadrele juridice sunt relevante, adecvate și răspund nevoilor părților interesate relevante. În cele din urmă, co-construirea unui cadru juridic contribuie la evitarea problemelor practice de punere în aplicare, îmbunătățește conformitatea și acceptarea unui astfel de cadru și sporește încrederea publicului în Guvern: https://www.oecd-ilibrary.org/sites/0836de2a-en/index.html?itemId=/content/component/0836de2a-en
	3 Activități
	Lecturi suplimentare (lista materialelor suplimentare)
	Test (10 întrebări)
	Referințe
Hashtag-ul modulului	#legal framework

Introducere

În Europa este nevoie de un număr mai mare de persoane capabile să facă față provocărilor cu care ne confruntăm, de persoane cu cunoștințele, competențele și aptitudinile necesare pentru a transforma ideile în acțiuni pentru îmbunătățirea societății noastre. Cu alte cuvinte: este nevoie de oameni cu o competență antreprenorială. Avem nevoie de ele dacă ne propunem să navigăm cu succes prin tranziția digitală, criza climatică și redresarea după pandemie. Avem nevoie de ele în guverne, întreprinderi, societatea civilă, școli și învățământul superior. Pentru a dezvolta competențele necesare, crearea unui tip adecvat de educație va fi esențială.

În acest sens, acest modul își propune să aducă o contribuție în direcția corectă, oferind cursanților o cunoaștere generală a cadrului juridic pentru antreprenoriatul ecologic și social, care este implementat în prezent în țările partenere. Modulul delimitează, de asemenea, direcția în care se îndreaptă politicile europene, prioritățile acestora, precum și care sunt elementele cheie pentru promovarea educației antreprenoriale, în cadrul juridic actual. Pentru a îndeplini obiectivele menționate mai sus, au fost dezvoltate 4 obiective de învățare pentru acest modul: participanții vor dobândi cunoștințe despre sursele normative ale antreprenoriului social și ecologic, vor putea identifica prioritățile UE în acest domeniu, vor fi conștienți de politica europeană de educație antreprenorială și vor înțelege importanța rolului pe care antreprenorii îl joacă în societate în general.

Subiect 1. PERSPECTIVA EUROPEANĂ

1.1 Ce este educația antreprenorială?

Educația antreprenorială (EE) se referă în mod fundamental la rezolvarea problemelor și la așa-numitele "patru C" (din engleza): Comunicare, Colaborare, Creativitate și gândire Critică. Acesta combină învățarea experimentală, construirea competențelor și, cel mai important, o schimbare de mentalitate. EE se adresează tuturor nivelurilor de învățământ, de la grădiniță până la învățământul primar și gimnazial, până la învățământul profesional și superior. Nu este vorba doar despre începerea unei afaceri, ci poate fi valoroasă și pentru angajați și pentru persoanele care desfășoară activități independente. EE se referă la învățarea pe tot parcursul vieții, cu conținuturi, metode și instrumente adecvate pe fiecare nivel. Beneficiile EE pot fi substanțiale, de exemplu, tinerii care au beneficiat de această formare sunt mai predispuși să își înființeze propriile companii și, în plus, s-a constatat că întreprinderile începute de aceste persoane sunt mai ambițioase¹.

O cunoaștere importantă pentru viitorii antreprenori este, de exemplu, definiția operațională a UE a „întreprinderilor sociale”. Conform „Inițiativei pentru Afaceri Sociale (SBI)” din 2011², o întreprindere socială este o întreprindere al cărei obiectiv principal este de a obține un impact social, mai degrabă decât de a genera profit pentru proprietari și acționari, care își utilizează excedentele în principal pentru a atinge aceste obiective sociale care este gestionată într-un mod responsabil, transparent și inovator, în special prin implicarea lucrătorilor, a clienților și a părților interesate afectate de activitatea sa comercială. Această definiție aranjează caracteristicile cheie ale întreprinderilor sociale pe trei dimensiuni: o dimensiune antreprenorială, o dimensiune socială și o dimensiune în raport cu structura de guvern. Cu condiția că urmărirea unor obiective sociale explicite să fie prioritizată prin activități economice, aceste trei dimensiuni se pot combina în moduri diferite. Combinația lor echilibrată este aceea care contează cel mai mult atunci când se identifică limitele întreprinderii sociale.

De asemenea, UE își dedică atenția antreprenoriatului verde/ecologic (*Green economy*). Și anume, „Pactul ecologic european” este nouă strategie de creștere a UE și urmărește să transforme UE într-o economie modernă, eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor și competitivă, fără emisii nete de gaze cu efect de seră până la jumătatea secolului. În acest cadru, nouă strategie industrială pentru Europa va conduce tranziția verde și digitală, ajutând industriile să își reducă amprentă de carbon prin furnizarea de soluții tehnologice curate și la prețuri accesibile și prin dezvoltarea de noi modele de afaceri. Ca motor principal al inovării, întreprinderile mici și mijlocii (IMM-urile) trebuie să fie considerate în toate acțiunile din cadrul prezentei strategii³. Acest lucru se reflectă într-o manieră orizontală printr-o atenție sporită acordată sarcinilor de reglementare pentru IMM-uri. Noile acțiuni vor aduce beneficii semnificative IMM-urilor și întreprinderilor nou-înființate, fie că este vorba de o piață unică consolidată, de reducerea dependenței de aprovizionare sau de tranziția accelerată verde și digitală.

1.2 Acțiuni-cheie pentru promovarea EE în Europa

Comisia Europeană recunoaște importanța educației antreprenoriale, astfel că își propune să promoveze această practică la nivel local, regional, național și european. Efortul trebuie să se adreseze tuturor factorilor de decizie din guverne, școli și învățământ superior, societatea civilă și mediul de afaceri.

Datorită proiectului "Activități de învățare reciprocă în educația antreprenorială și în antreprenoriatul femeilor", Comisia Europeană a identificat 5 acțiuni principale pe care factorii de decizie le-ar putea lua⁴. Primul este creșterea competenței EE a educatorilor, în acest scop, ar putea fi utilă o rețea paneuropeană „peer-to-peer” de profesori EE. În al doilea rând, organismele guvernamentale, instituțiile de învățământ, întreprinderile și actorii societății civile ar putea colabora pentru a dezvolta strategii, agende politice și programe de învățământ EE: pentru a atinge acest obiectiv ar fi utilă o platformă europeană puternică pentru EE. De asemenea, este esențial să se sensibilizeze instituțiile de învățământ, părinții și comunitatea mai largă cu privire la beneficiile EE. Măsurarea și compararea practicii și a impactului EE la nivel european ar putea permite EE să contribuie la principalele agende politice europene. În cele din urmă, schimbul de cunoștințe și experiență EE prin construirea de rețele naționale și internaționale ar reuși să îmbunătățească predarea și învățarea EE.

1.3 Concluziile

În ultimii ani, EE a devenit un domeniu semnificativ de dezvoltare a politicilor în țările europene. La nivel european, aceasta face parte din „Agendă europeană pentru competențe”. Aceasta este strâns legată de tranziția verde și digitală a Europei și de redresarea economică post-COVID-19. Acest lucru poate fi atribuit faptului că cunoașterea antreprenoriatului joacă un rol esențial în zilele și în epoca de astăzi, în care ne confruntăm cu provocări serioase, de la schimbările climatice la poluare și la un decalaj tot mai mare de bogăție. În acest context, va fi deosebit de benefic să ne concentrăm pe dezvoltarea întreprinderilor sociale, deoarece acestea sunt inițiative create în comunități în beneficiul comunităților în sine și, adesea, al mediului, deoarece optează pentru angajarea forței de muncă și a resurselor locale.

Elemente pentru întrebări și pentru gândire - „Hrană pentru minte”

- În prezent, în țara dumneavoastră, se predau cursuri de educație antreprenorială (EE)?
- Credeți că antreprenoriatul verde și social ar trebui să facă parte din programa școlară?
- Ce alte politici ar trebui să pună în aplicare UE pentru a promova antreprenoriatul social și ecologic?

¹ https://www.oecd.org/cfe/leed/BGP_Entrepreneurship-in-Education.pdf

² https://www.ess-europe.eu/sites/default/files/publications/files/ke-01-20-768-en-n_1.pdf

³ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

⁴ https://eisma.ec.europa.eu/peer-learning-entrepreneurship-education-and-womens-entrepreneurship_en

Subject 2. CADRUL JURIDIC BELGIAN

2.1 Legea

Conceptul de întreprindere socială nu a fost încă definit în mod clar în Belgia. Granițele sectorului sunt încă în curs de stabilire. În viitor, este probabil ca accentul să se concentreze fie asupra anumitor forme organizaționale emblematice și sectoare de activitate, fie să utilizeze o viziune largă printr-un set de criterii distincte. În consecință, nici o legislație specifică nu cuprinde pe deplin domeniul de aplicare al întreprinderilor sociale în Belgia. În schimb, există un set de legi, decrete regionale și dispoziții publice referitoare la forme juridice specifice, sectoare de activitate și tipuri de misiuni sociale. Există un domeniu larg de aplicare a politicilor și a dispozițiilor legale care ar putea fi aplicabile întreprinderilor sociale din diferite sectoare și este imposibil să se furnizeze o listă exhaustivă a tuturor acestor măsuri.

În ceea ce privește cifrele, majoritatea întreprinderilor sociale funcționează ca asociații. De asemenea, importante, dar mai puțin numeroase, sunt fundațiile, societățile mutuale și cooperativele și companiile cu scop social - aceste ultime două categorii au fost adesea combinate între ele până la reforma din 2019, care a abrogat compania cu scop social și a introdus o acreditare de întreprindere socială care este disponibilă numai pentru cooperative.

În contextul dreptului societăților comerciale, cadrul societății cu scop social a fost creat în 1995. Acest cadru nu a fost o nouă formă juridică; de fapt, toate tipurile de organizații puteau adopta statutul de companie cu scop social, cu condiția ca acestea să nu fie "dedicate îmbogățirii membrilor lor", iar statutul lor să respecte o serie de condiții.

Un număr foarte mare de întreprinderi sociale s-au dezvoltat astfel fără a utiliza cadrul juridic al societății cu scop social, ci mai degrabă prin adoptarea unei societăți asociative (VZW/ASBL), cooperative (fără un scop social formal), reciproce sau, într-o măsură mai mică, societate după formă de acțiuni. Legea privind asociațiile a fost modificată substanțial în 2019 pentru a consolida "antreprenoriatul" asociațiilor. Contrar a ceea ce era permis înainte, asociațiile pot - cum ar fi companiile - să dezvolte activități economice de natură industrială sau comercială, chiar și ca activitate principală.

Modificările legislative recente au recunoscut, de asemenea, înclinația cooperativelor de a urmări obiective de interes general. Din 2019, doar cooperativele pot fi acreditate ca întreprinderi sociale printr-un nou sistem de acreditare, cu condiția ca acestea să îndeplinească o listă de nouă condiții.

În timp ce majoritatea politicilor publice pentru întreprinderile sociale sunt acum dezvoltate la nivel regional, merită menționat faptul că dispozițiile legale pentru toate formele juridice (asociații, fundații, cooperative, organizații mutuale și alte companii, precum și acreditarea ca întreprindere socială) sunt încă reglementate la nivel federal. De exemplu, recunoașterea cooperativelor este organizată prin intermediul „Consiliului Național de Cooperare”.

2.2 Situația actuală

Cifrele exacte nu sunt disponibile din cauza limitelor neclare ale întreprinderii sociale, a modelelor diferite și a lipsei unui cadru juridic sau statutar general. Cu toate acestea, au fost făcute mai multe calcule folosind două abordări: o abordare "de jos în sus" care rezumă cifrele cunoscute pentru unele dintre cele mai ușor de definit „tipuri de întreprinderi sociale”; și o abordare "favorabilă incluziunii", care cumulează populațiile de forme organizaționale, inclusiv o anumită pondere care ar putea fi considerată întreprinderi sociale în conformitate cu definiția operațională a UE. În timp ce calculele de jos în sus subestimează probabil numărul de întreprinderi sociale, deoarece acestea se concentrează doar pe acele tipuri care pot fi ușor identificate, calculele incluzive probabil supraestimează numărul de organizații. În consecință, abordările de jos în sus și incluzive diferă destul de puternic atunci când vine vorba de furnizarea de statistici, respectiv în jur de 3.000 și 18.000 de organizații. Prin urmare, diferența de numere pare în principal legată de interpretări diferite ale fenomenului întreprinderii sociale și de moduri diferite de a-l încadra - fie ca o formă foarte specifică și distinctivă, fie ca o "zonă" a diferitelor organizații situate între sferele publice și private pentru profit. Dacă ne referim la definirea operațională a UE și la înțelegerea largă a unei activități economice ca producție de bunuri și servicii, este probabil că cifrele să încline spre cele propuse de abordarea incluzivă.

Se estimează că lucrătorii sunt concentrați în principal în asociații (89%), în timp ce restul sunt distribuiți între fundații (3,7%), cooperative și/sau întreprinderi cu scop social (3,6%) mutuale (3,7%).

2.3 Concluziile

O dezbatere importantă se referă la diferitele concepte și viziuni ale întreprinderii sociale. De exemplu, apariția recentă a abordărilor bazate pe piață nu a fost salutăată cu bine de rețelele de economii sociale consacrate. Preocupările includ: prejudecățile față de o comunicare atrăgătoare; ideea că antreprenorii sociali pot rezolva toate relele sociale; accentul pus pe discursuri, instrumente și resurse bazate pe piață; întreprinzători individuali "eroici" în loc de o acțiune colectivă; definiții foarte largi; și dinamica privatizării care copleșeste acțiunea publică. În schimb, rețelele de antreprenori social mai recente sunt preocupate de faptul că actorii consacrați prezintă definiții restrictive; depind prea mult de sprijinul public; sunt prea concentrate pe obiective sociale specifice; sunt prea rigide pentru a genera soluții inovatoare și sunt prea reticenți în a legitima și a intra în dialog cu noi abordări. De asemenea, se poate argumenta că structura acțiunii politice împarte sectorul între "economic" și "social". O astfel de practică este, de asemenea, consolidată de mass-media și de opinia publică.

Pe scurt, se poate observa că, în conformitate cu apariția investițiilor sociale la nivel internațional, în Belgia s-a dezvoltat o tendință mai orientată spre piață, care se traduce prin noțiunile de antreprenori social și antreprenori sociali, mai degrabă decât de întreprindere socială.

Elemente pentru întrebări și pentru gândire - „Hrană pentru minte”

- Credeți că nerecunoașterea la nivel național contravine interesului întreprinderilor sociale?
- Credeți că împărțirea sectorului în "economic" și "social" contravine interesului întreprinderilor sociale?
- Ce politici ar trebui să pună în aplicare Belgia pentru a promova antreprenoriatul social și ecologic?

Subiect 3. CADRUL JURIDIC ITALIAN**3.1 Legea**

Conceptul de "întreprindere socială" a fost introdus în Italia mai devreme decât în altă parte. În 1991, după mai bine de 10 ani de dezvoltare nereglementată, "cooperativele sociale" au fost recunoscute prin lege ca cooperative care operează cu scopul de a "urmări interesul general al comunității în promovarea umană și integrarea socială a cetățenilor". Un cadru juridic mai general a fost introdus în perioada 2005-2006, creând categoria juridică a "întreprinderii sociale". Acesta a permis unui set mai larg de entități juridice să se califice drept întreprindere socială și a extins domeniile de angajament permise. În timp ce cooperativele sociale, asociațiile și fundațiile implicate în furnizarea de servicii au continuat să crească în ceea ce privește numărul, cifra de afaceri și persoanele angajate, numărul întreprinderilor sociale înregistrate a înregistrat o creștere disproporționat de mică. Astfel, în scopul relansării întreprinderilor sociale sub umbrela "celui de-al treilea sector", în 2016-2017 a fost adoptată o nouă legislație care introduce unele modificări esențiale în vederea asigurării unui cadru comun atât pentru sectorul al treilea, cât și pentru întreprinderile sociale. În timp ce protejează misiunea non profitabilă a întreprinderilor sociale, legea vizează creșterea atractivității calificării întreprinderilor sociale atât pentru organizațiile potențial eligibile, cât și pentru investitori.

Întreprinderile sociale fac obiectul exclusiv al Decretului 112/2017. În conformitate cu definiția operațională a UE, o întreprindere socială este definită în prezent ca o "organizație privată care desfășoară activități antreprenoriale în scopuri civice, de solidaritate și de utilitate socială și alocă profituri în principal pentru a-și atinge scopul corporativ prin adoptarea unor modalități de gestionare responsabile și transparente și favorizând cea mai mare participare posibilă a angajaților, utilizatorilor și a altor părți interesate de activitățile sale".

3.2 Situația actuală

Luând în considerare întreaga gamă de întreprinderi sociale care operează în Italia, indiferent de forma lor juridică, fenomenul se dovedește a fi semnificativ din punct de vedere numeric. Pe baza datelor disponibile privind cooperativele sociale, întreprinderile sociale *ex lege* și asociațiile și fundațiile cu activitate de piață, numărul estimat de întreprinderi sociale în 2017 s-a ridicat la peste 102.000, reprezentând aproape 900.000 de lucrători remunerați și o cifră de afaceri anuală de 42.700 milioane de EURO. Conform unui recensământ, în 2017 existau 350.000 de organizații neguvernamentale active în Italia, dintre care 4,5% (15.770) erau cooperative sociale, 85,1% erau asociații, 2,1% erau fundații, iar 8,3% erau alte forme juridice (în principal entități religioase) (Lori 2019). În ceea ce privește distribuția forței de muncă: 36,4% au fost angajați de organizațiile care operează servicii sociale; 22,6% de către organizațiile implicate în servicii de sănătate; 11,6% de către organizațiile de integrare a muncii (adică întreprinderile sociale) și doar 6,3% au fost angajați de organizații care oferă servicii culturale, sportive și recreative.

3.3 Concluziile

Întreprinderile sociale reprezintă un sector important și în creștere al economiei italiene. În timp ce integrarea întreprinderilor sociale în sistemul de protecție socială a fost esențială pentru stimularea replicării acestora, dependență puternică a întreprinderilor sociale de politicile publice, împreună cu utilizarea tot mai frecventă a ofertelor competitive bazate pe prețul cel mai scăzut, a contribuit contextual la o constrângere asupra comportamentului lor inovator și a dezvoltării lor viitoare. Acest lucru a încetinit, pe de o parte, oportunitățile de extindere pentru întreprinderile sociale. Pe de altă parte, a creat impulsul pentru că întreprinderile sociale să se diversifice pe noi piețe, inclusiv noi cereri din partea utilizatorilor privați. O provocare-cheie pentru întreprinderile sociale care furnizează servicii de interes general este de a experimenta noi cicluri de inovare în domeniile sănătății și educației și de a spori furnizarea de servicii de asistență socială corporative adresate angajaților, familiilor și utilizatorilor întreprinderilor. În ceea ce privește întreprinderile sociale de integrare a muncii (WISEs), mai puțin dependente de resursele publice încă de la început, o provocare esențială este trecerea de la domenii cu o valoare adăugată scăzută la operațiuni care pot promova profiluri profesionale mai înalte în beneficiul lucrătorilor defavorizați care sunt deja angajați. O altă strategie, care ar trebui exploatată în continuare, este consolidarea parteneriatelor cu întreprinderile convenționale.

Elemente pentru întrebări și pentru gândire - „Hrană pentru minte”

- Gândiți-vă la rolul pe care îl joacă stimulentele financiare în decizia de a înființa o întreprindere socială.
- Care este opinia dumneavoastră cu privire la întreprinderile sociale care furnizează servicii de asistență socială pentru întreprinderi?
- Ce politici ar trebui să pună în aplicare Italia pentru a promova antreprenoriatul social și ecologic?

Subiect 4. CADRUL JURIDIC ROMÂNESC**4.1 Legea din 2015**

În România, recunoașterea juridică a întreprinderii sociale a avut loc în contextul mai larg al elaborării unui cadru legislativ general pentru economia socială. Potrivit Legii 219/2015, "economia socială este ansamblul de activități organizate independent de sectorul public, al căror scop este de a servi interesului general, intereselor unei comunități și/sau intereselor personale non-pecuniare, prin creșterea ocupării forței de muncă a persoanelor care aparțin unui grup vulnerabil și/sau a producției și furnizării de bunuri, prestarea de servicii și/sau executarea lucrărilor."

În România, conceptul de "întreprindere socială" se referă la un mod de a face afaceri, nu la o persoană juridică. Certificatul de întreprindere socială se acordă de către Agențiile Județene pentru Ocuparea Forței de Muncă (AJOFM) pe o perioadă de 5 ani, cu condiția ca structura juridică care solicită certificatul să respecte principiile economiei sociale și următoarele criterii: acționează în scop social și/sau în interesul general al comunității; alocă cel puțin 90 % din profiturile sale urmărirea scopului social și constituie o rezerva legală; se angajează să transfere activele rămase după lichidare către una sau mai multe întreprinderi sociale; aplică principiul echității sociale față de angajați, asigurând salarii echitabili.

Legea 219/2015 enumeră tipurile de organizații (cooperative, cooperative de credit, asociații, fundații, asociații de ajutor reciproc și alte entități care îndeplinesc principiile economiei sociale) care pot fi recunoscute ca întreprinderi sociale.

De asemenea, legea reglementează pentru prima dată o formă specifică de integrare a muncii, întreprinderea socială de integrare a muncii, "întreprinderea socială de inserție socială". Ca și întreprinderea socială, întreprinderea de inserție socială nu este o formă legală de organizare, ci un statut care poate fi obținut de o organizație privată care desfășoară activitate economică cu scopul de a asigura inserția socio-profesională a persoanelor defavorizate pe piața muncii.

4.2 Situația actuală

Din cauza gradului de birocratizare a procesului de certificare și datorită faptului că recompensele fiscale și financiare atașate acestuia sunt limitate, întreprinderile sociale *de facto* manifestă doar un interes limitat pentru înregistrarea oficială ca atare: până în august 2019, doar 114 întreprinderi sociale au fost înregistrate în Registrul Național al Întreprinderilor Sociale, dintre care 12 au fost întreprinderi sociale de integrare a muncii. În România, majoritatea inițiativelor se lansează de către asociații și fundații, care înființează frecvent entități de afaceri sub controlul propriu în vederea desfășurării activităților economice. Majoritatea întreprinderilor sociale românești sunt mici. Au fost identificate patru tipuri principale de întreprinderi sociale: organizații antreprenoriale non-profit (asociații și fundații), asociații de ajutor reciproc (în principal asociații de ajutor reciproc ale pensionarilor), întreprinderi sociale de integrare a muncii (inclusiv două modele: ateliere protejate și întreprinderi sociale de inserție socială) și cooperative care urmăresc obiective de interes general.

Asociațiile și fundațiile care desfășoară o activitate antreprenorială sunt cei mai dinamici actori din sectorul social- economic românesc.

Datele Institutului Național de Statistică arată că, în anul 2015, în țară existau 42.707 asociații și fundații active, cu 99.774 de angajați.

4.3 Concluziile

Legislația românească privind întreprinderile sociale se concentrează aproape exclusiv pe integrarea întreprinderilor sociale în munca și pe dezvoltarea de inițiative orientate spre exterior, stimulate de existența unei finanțe generoase pentru proiecte de integrare a muncii pentru grupurile defavorizate. Sectorul de SE din România se confruntă cu mai multe provocări. În primul rând, există o cerere tot mai mare de servicii de interes general. Sectorul serviciilor sociale din România este subdezvoltat și subfinanțat, dar cererea de servicii sociale crește rapid, în special în cazul serviciilor pentru persoanele în vârstă.

În al doilea rând, lipsa de conștientizare și înțelegerea slabă a identității și utilității sociale a întreprinderilor sociale de către factorii de decizie și publicul larg, care nu le raportează la conceptul de antreprenoriat, reprezintă o barieră în calea dezvoltării lor.

În cele din urmă, sprijinul public pentru dezvoltarea SE rămâne limitat. Pe lângă sprijinul acordat întreprinderilor sociale de integrare a muncii, resursele publice pentru sprijinirea întreprinderilor sociale active de jos în sus sunt foarte limitate, activitățile antreprenoriale ale asociațiilor și fundațiilor nu sunt încurajate sau sprijinite de autoritățile publice, iar organizațiile de ajutor reciproc sunt prost înțelese și aproape invizibile pentru factorii de decizie politică.

Elemente pentru întrebări și pentru gândire - „Hrană pentru minte”

- Care sunt avantajele înțelegerii conceptului de "întreprindere socială" ca mod de a face afaceri și nu ca persoană juridică?
- Reflectați asupra importanței de a face publicul să înțeleagă potențialul antreprenorial al întreprinderilor sociale.
- Ce politici ar trebui să implementeze România pentru a promova antreprenoriatul social și ecologic?

Subiect 5. CADRUL LEGAL DIN GRECIA

5.1 Legea

Legea 4019/2011, aprobată în anul 2011, a fost prima lege elenă privind economia socială și antreprenoriatul social. Imediat după aceea, tot datorită unei perioade de mobilizări sociale, denumită de obicei "mișcarea piețelor", a existat o creștere rapidă a numărului de întreprinderi sociale. Legea 4430/2016, care a înlocuit fosta Lege 4019/2011, nu introduce în mod explicit întreprinderea socială ca persoană juridică distinctă. În schimb, recunoaște trei forme juridice diferite care definesc sectorul SSE (Economia Socială și Solidară) al țării. Dintre acestea, doar 2 îndeplinesc definiția operațională a UE: întreprinderile cooperative sociale (SCE) și cooperativele sociale cu răspundere limitată (KoiSPEs). Legea 4430/2016 a adoptat o logică mai operațională, bazată pe criterii: nu este nevoie ca o entitate de aproape orice formă juridică să își schimbe statutul pentru a face parte din spectrul oficial al SSE și pentru a se înregistra la NRSSE (Registrul Național al Economiei Sociale și Solidare). Ceea ce este necesar este respectarea unei serii de criterii operaționale care se referă la scopul său, la guvernare, la echitate economică, la distribuția profitului și la apartenența (eligibilă). În special, Legea 4430/2016 a stabilit un nou teren pentru dezvoltarea domeniilor de activitate ale întreprinderilor sociale din Grecia, prin extinderea în mare măsură a sensului "scopului social" pentru a include o serie de activități pentru publicul larg, spre deosebire de faptul că se concentrează exclusiv asupra grupurilor sociale vulnerabile și/sau speciale.

5.2 Situația actuală

Întreprinderile sociale elene sunt încă niște forme embrionare în prezent, în comparație cu alte țări europene. Conform criteriilor UE,

numărul total al întreprinderilor sociale elene este estimat la 1148. Marea majoritate (984) sunt SCE în scopuri colective și sociale. În ciuda dimensiunii lor foarte mici și a cifrei de afaceri anuale, întreprinderile sociale elene cuprind un spectru larg de activități economice. Cu toate acestea, majoritatea organizațiilor operează în mod obișnuit în cadrul comerțului și prelucrării alimentelor, educației, comerțului general și serviciilor de petrecere a timpului liber. Întreprinderile sociale elene sunt, de asemenea, caracterizate de membri cu calificări educaționale de nivel înalt și de femei, care reprezintă mai mult de 60% din forța lor de muncă totală. În cele din urmă, întreprinderile sociale sunt distribuite inegal în Grecia.

Tipurile de întreprinderi sociale prezente în prezent în Grecia sunt: întreprinderi cooperative sociale (SCE), împărțite în subcategorii de SCE-uri și SCE-uri de integrare în scopuri colective și sociale, cooperative sociale cu răspundere limitată, cooperative agroturistice pentru femei, întreprinderi sociale *de facto*, cum ar fi cooperative civile, societăți cu răspundere limitată și cooperative agricole. Există, de asemenea, două tipuri de forme juridice care nu pot fi considerate pe deplin întreprinderi sociale în conformitate cu definiția operațională a UE: asociații și societăți civile fără scop lucrativ și finanțatari.

5.3 Concluziile

În ciuda dezvoltării lor dinamice recente, întreprinderile sociale elene se confruntă cu o serie de constrângeri și bariere în ceea ce privește dezvoltarea lor ulterioară. Potrivit unui raport al British Council din 2017, majoritatea respondenților consideră că accesul la formele de finanțare și probleme administrative și birocrația sunt cele mai importante bariere care împiedică dezvoltarea întreprinderilor sociale în întreaga țară. De exemplu, multe măsuri de sprijin anunțate rămân inactive, iar majoritatea regiunilor au mai puțin acces la finanțare, granturi și informații, decât cele din Attica. Există, de asemenea, unele probleme culturale, cum ar fi lipsa de conștientizare a unei tradiții de cooperare. Cu toate acestea, deși încă în fază incipientă, ecosistemul întreprinderilor sociale din Grecia este foarte dinamic și ar putea prospera în viitor.

Elemente pentru întrebări și pentru gândire - „Hrană pentru minte”

- De ce este important ca cooperativele sociale să se concentreze nu numai asupra grupurilor sociale vulnerabile și/sau speciale?
- Reflectați asupra importanței că legislația privind întreprinderile sociale să nu necesite o birocrație excesivă.
- Ce politici ar trebui să implementeze Grecia pentru a promova antreprenoriatul social și ecologic?

Subiect 6. CADRUL JURIDIC CROAT

6.1 Legea

În 2011, Legea privind cooperativele a introdus „cooperativă socială”, pentru a conecta cooperativele la sectorul întreprinderilor sociale. În 2015, a fost adoptată "Strategia pentru dezvoltarea antreprenoriatului", iar obiectivul său principal este de a crea un mediu favorabil întreprinderilor sociale din Croația, reducând astfel disparitățile regionale, sporind ocuparea forței de muncă și asigurând o distribuție mai echitabilă a bogăției sociale. Strategia definește antreprenoriatul social ca fiind o "afacere bazată pe principiile sustenabilității sociale, de mediu și economice, în care profitul sau excedentul generat este reinvestit integral sau în mare măsură în beneficiul comunității". Definiția este însoțită de nouă criterii pentru identificarea întreprinderilor sociale. Definiția croată este în mare măsură în conformitate cu definiția operațională a UE a întreprinderilor sociale, deoarece se bazează în mare măsură pe documentele și politicile UE, în special pe „Inițiativa privind întreprinderile sociale”. Definiția oficială dată în Strategia privind SE nu precizează cu exactitate formele juridice ale posibilelor întreprinderi sociale, ci implică mai degrabă faptul că diferite forme care îndeplinesc criteriile prescrise pot fi considerate întreprinderi sociale.

6.2 Situația actuală

În Croația nu există întreprinderi sociale *de iure*, ceea ce duce la lipsa datelor oficiale despre acestea. Strategia SE nu a clarificat situația, iar aplicarea celor nouă criterii pentru identificarea întreprinderilor sociale este prea complexă și lipsită de orice mecanism de monitorizare și control. Există câteva forme juridice în legislația croată care îndeplinesc cel puțin o parte din criteriile de definire operațională a UE și, prin urmare, pot fi considerate întreprinderi sociale: asociații care desfășoară antreprenoriat social și alte activități de interes general și desfășoară activități economice; cooperativele, în special cooperativele sociale, cooperativele de muncă socială veterane, dar și alte cooperative care urmăresc scopuri sociale; fundațiile private care desfășoară activități relevante de interes general și activități economice; întreprinderile, cele finanțate de asociații sau și cele care urmăresc scopuri sociale; precum și instituțiile înființate de asociație care desfășoară activități relevante de interes general. Atelierele protejate și integrative nu sunt forme legale *in sine*, ci statute obținute de unele companii, cooperative și instituții care angajează persoane cu dizabilități.

Numărul estimat de întreprinderi sociale în anul 2018 a fost: 346 asociații, 25 cooperative sociale, 35 de cooperative de muncă socială veterane, 33 de cooperative care urmăresc scopuri sociale, 5 finanțări, 60 de companii, 15 instituții și 7 ateliere protejate.

Întreprinderile sociale croate își desfășoară activitatea în principal în domeniul agriculturii, urmate de servicii de asistență socială, producția de produse și suveniruri tradiționale, turism, prelucrarea alimentelor și catering, gestionarea deșeurilor și prelucrarea lemnului (Turza 2014). Un studiu din 2015 (Simlesa et al. 2015) a arătat că veniturile întreprinderilor sociale cartografiate au fost de 24,6 milioane de EURO în 2013 și de 23,3 milioane de EURO în 2014.

6.3 Concluziile

Din cauza lipsei de voință politică, Strategia privind SE a fost pusă în aplicare în mod necorespunzător și, până în prezent, nu și-a atins obiectivele: de creare a unui cadru legislativ și instituțional favorabil; de creare unui cadru financiar favorabil; promovarea educației privind antreprenoriatul social; și promovarea vizibilității publice a întreprinderilor sociale. Un factor de constrângere uriaș este faptul că legislația existentă în jurul întreprinderilor sociale este lipsită de coerență. Multe părți interesate percep că lipsa competențelor de afaceri în rândul

antreprenorilor sociali este una dintre constrângerile importante în dezvoltarea întreprinderilor sociale. Cu toate acestea, creșterea programelor de sprijin, a formării și a dezvoltării competențelor în ultimii ani a depășit într-o oarecare măsură acest dezavantaj. Principala provocare cu care se confruntă întreprinderile sociale din Croația este cum să le oferim oamenilor o înțelegere mai clară a conceptului de întreprindere socială. În concluzie, chiar dacă au avut loc unele schimbări, Croația ar trebui să fie încă identificată ca aflându-se în etapa de "apariție progresivă" a dezvoltării întreprinderilor sociale.

Elemente pentru întrebări și pentru gândire - „Hrană pentru minte”

- Să reflecteze asupra impactului pe care UE l-a avut asupra creării unui cadru juridic pentru întreprinderile sociale din statele membre.
- Reflectarea asupra utilității măsurilor de monitorizare pentru urmărirea întreprinderilor sociale.
- Ce politici ar trebui să pună în aplicare Croația pentru a promova antreprenoriatul social și ecologic?

Subiect 7. CADRUL JURIDIC BULGAR

7.1 Legea

Dezvoltarea întreprinderilor sociale în Bulgaria nu a fost determinată de o definiție strictă unificată sau de un cadru de reglementare univoc și relevant. Acest lucru a însemnat că entitățile economice care dețin unele caracteristici ale întreprinderii sociale au fost create în timp pe baza unor legi diferite. Această evoluție spontană astăzi are ca rezultat un număr semnificativ și o mare varietate de forme juridice de întreprinderi cu obiective sociale (dominante). Lista întreprinderilor cu scop social cuprinde: asociațiile și fundațiile care desfășoară activități economice, *chitalishta*, care sunt definite ca asociații comunitare autonome, active pe dezvoltarea activităților culturale, sociale și educaționale locale; cooperativele persoanelor cu dizabilități; întreprinderile specializate pentru integrarea persoanelor cu handicap. În general, aceste dispoziții legale de bază oferă întreprinderilor cu obiective sociale oportunități de a fi identificate ca „întreprinderi sociale”, în conformitate cu definiția operațională a UE.

Noua Lege privind întreprinderile din economia socială și solidară a fost adoptată de „Adunarea Națională” la 18 octombrie 2018 și a intrat în vigoare pe 2 mai 2019. Aceasta este prima lege care recunoaște existența și funcția diferiților actori ai economiei sociale. Scopul său este de a oferi o definiție clară a întreprinderilor sociale, măsuri de promovare a acestora, împreună cu mecanisme de interacțiune cu statul și cu alte părți interesate. Legea introduce următoarele principii ale economiei sociale și solidare: prioritatea obiectivelor sociale față de cele economice; cooperarea în scopuri publice și/sau colective; publicitate și transparență; independența față de autoritățile publice; participarea membrilor, a lucrătorilor sau a angajaților la luarea deciziilor manageriale.

Noua lege privind întreprinderile din economia socială și solidară din Bulgaria corespunde definiției operaționale a UE în ceea ce privește dimensiunile guvernantei economice, sociale și favorabile incluziunii.

7.2 Situația actuală

Din cauza lipsei de date statistice suficiente și cu multe rezerve, numărul total al întreprinderilor sociale înființate în prezent în Bulgaria care corespund definiției operaționale a UE ar putea fi evaluat la 3 674. Acestea reprezintă aproximativ 1% din totalul întreprinderilor din țară, având aproximativ 2% din populația ocupată. Acestea contribuie la aproximativ 0,7% din valoarea adăugată produsă în țară. Toate cele trei cifre se situează cu mult sub mediile UE. Componența lor după forma juridică este următoarea: 2.430 de asociații și fundații; 1.000 *chitalishta*; 200 de întreprinderi specializate pentru persoanele cu dizabilități și 44 de cooperative de persoane cu dizabilități.

Potrivit unor surse, asociațiile și fundațiile, inclusiv *chitalishta*, oferă de obicei servicii sociale, educaționale, de formare și de sănătate. Există mai multe diferențe regionale și acestea continuă să crească. Toate datele confirmă concentrarea asociațiilor și fundațiilor (cu excepția *chitalistei*) în capitală și în orașele mari.

7.3 Concluziile

Factorii de constrângere cei mai vizibili și menționați frecvent ai dezvoltării întreprinderilor sociale vin sub forma de: finanțării guvernamentale puțin relevante, asistenței specifice insuficiente prin instrumente financiare dedicate, lipsei unui sprijin adecvat din partea municipalităților și lipsei de personal calificat. Unii sugerează că tendința scăzută de a inova reprezintă, de asemenea, o barieră în calea înființării sau extinderii întreprinderilor sociale. Cu toate acestea, se pare că factorul fundamental de constrângere care pune în pericol dezvoltarea întreprinderilor sociale este situația economică și socială generală din țară. În prezent, întreprinderile sociale se bazează în principal pe sprijinul public (bugetar), dar oportunitățile bugetelor publice (naționale și locale) de a sprijini întreprinderile sociale rămân destul de limitate. Acest lucru se combină cu un nivel ridicat al sărăciei (veniturilor), care se situează pe primul loc în întreaga UE. Prin urmare, în ciuda nevoilor pe scară largă de servicii sociale, bugetele publice limitate și veniturile mici reduc cererea de bunuri și servicii pe care le-ar putea oferi întreprinderile sociale. În Bulgaria sunt necesare schimbări în politicile economice și sociale. Dezvoltarea accelerată a întreprinderilor sociale este una dintre oportunitățile importante de a face schimbări pozitive. Noua Lege privind „întreprinderile din economia socială și solidară” este un pas în această direcție. Cu toate acestea, sunt necesare multe alte măsuri pentru dezvoltarea accelerată și eficientă a întreprinderilor sociale.

Elemente pentru întrebări și pentru gândire - „Hrană pentru minte”

- Reflectați asupra importanței legislației privind întreprinderile sociale care ține seama de particularitățile locale ale fiecărei țări.
- În ce tip de întreprinderi sociale ar trebui să investească guvernul într-o țară precum Bulgaria?
- Ce politici ar trebui să pună în aplicare Bulgaria pentru a promova antreprenoriatul social și ecologic?

Subiect 8. CADRUL JURIDIC POLONEZ

8.1 Legea

Aderarea Poloniei la Uniunea Europeană în 2004 a jucat un rol-cheie în stimularea dezvoltării întreprinderilor sociale. În prezent, întreprinderile sociale din Polonia sunt reglementate de cadre juridice specifice pentru fiecare tipologia. Acest lucru se datorează faptului că până foarte recent nu s-a convenit asupra unei definiții juridice comune a unei întreprinderi sociale. Cu toate acestea, după analizarea diferitelor tipuri de organizații care îndeplinesc criteriile de definire operațională a UE, se poate concluziona că se pot distinge patru tipuri de întreprinderi sociale. Acestea sunt: cooperative sociale, organizații antreprenoriale non-profit (ENPOs), instituții de activitate profesională (*zakład aktywności zawodowej* – ZAZs) și societăți non-profit.

În prezent, cea mai importantă sursă care reglementează întreprinderile sociale din Polonia este „Programul Național pentru Dezvoltarea Economiei Sociale” (KPRES), care a fost acceptat de Consiliul de Miniștri în 2014 și extins (cu unele noutăți) în 2019 pentru următorii 4 ani. Potrivit KPRES 2019-2023, întreprinderile sociale sunt concepute ca entități care desfășoară activități de piață, incluzând atât activitatea economică (activitate comercială neafiliată), cât și activitățile remunerate legate de misiune care vizează reintegrarea persoanelor amenințate de excluziunea socială, care trebuie să reprezinte cel puțin 30% din forța de muncă.

În iulie 2022, a fost adoptată noua Lege privind „întreprinderile sociale și sprijinirea economiei sociale”. Legea introduce un statut de întreprindere socială care poate fi obținut de organizații care îndeplinesc anumite condiții, indiferent de forma lor juridică. Acest statut va fi disponibil pentru: cooperative sociale, organizații neguvernamentale, cooperative de muncă, cooperative de persoane cu dizabilități și nevăzători și cooperative de producție agricolă. În conformitate cu „Legea privind economia socială și solidară”, o întreprindere socială este o entitate care, indiferent de tipul său juridic, desfășoară activități economice, inclusiv activitate statutară plătită și/sau activitate de piață. Întreprinderile sociale își desfășoară activitatea în domeniul reintegrării sociale și profesionale a persoanelor amenințate de excluziune socială și furnizează simultan servicii de interes general. Legea prevede beneficii specifice pentru întreprinderile sociale înregistrate, inclusiv subvenții pentru angajații din grupurile defavorizate și scutiri de impozite.

8.2 Situația actuală

Toate tipurile de întreprinderi sociale din Polonia au crescut în număr de când au fost recunoscute oficial. De asemenea, numărul persoanelor angajate a crescut. Întreprinderile sociale sunt încă o parte puțin relevantă a economiei poloneze, dar semnificația lor a crescut constant. Analizele efectuate în acest studiu au arătat că în Polonia existau 29.535 de întreprinderi sociale în 2019. Cele mai numeroase sunt PEV, estimate la 27.600, urmate de 1.600 de cooperative sociale, 226 de companii non-profit și 109 ZAZ-uri. La acel moment, întreprinderile sociale aveau 428.700 de angajați, dar potențialul lor de ocupare a forței de muncă, măsurat în echivalent normă întreagă (ENI), este mult mai mic.

8.3 Concluziile

Există mai multe probleme cu care se confruntă întreprinderile sociale din Polonia. În primul rând, există o confuzie conceptuală în definirea întreprinderii sociale. Acest lucru este legat de faptul că conceptul de întreprindere socială este relativ nou, existând de aproximativ 15 ani în considerații teoretice și în peisajul socio-economic din Polonia. Confuzia conceptuală este legată și de ambiguitatea în definirea domeniilor de activitate ale întreprinderilor sociale. Există o tendință de a confunda întreprinderile sociale cu integrarea în muncă. Diferite tipuri de activități întreprinse de întreprinderile sociale, inclusiv, de exemplu, dezvoltarea locală sau furnizarea de servicii de interes general, nu au fost recunoscute în mod corespunzător în Polonia. În plus, fragmentarea sistemelor juridice a împiedicat construirea unei identități comune a sectorului întreprinderilor sociale. Ca urmare, organizațiile poloneze care formează întreprinderi sociale nu se recunosc ca un sector unit. Aceste probleme sunt întretesute cu o serie de bariere întâmpinate de întreprinderile sociale poloneze. Printre acestea se numără reticența de a întreprinde și de a desfășura activități economice în rândul organizațiilor non-profit; cererea limitată de bunuri și servicii furnizate de întreprinderile sociale din partea autorităților publice, a întreprinderilor de pe piață și a beneficiarilor individuali; și competențe manageriale slabe în rândul managerilor întreprinderilor sociale.

În același timp, în ultimii ani s-a înregistrat o creștere a interesului pentru întreprinderile sociale din Polonia. Acestea și-au îmbunătățit în mod semnificativ poziția, care poate fi atribuită recunoașterii treptate a întreprinderilor sociale de către cetățeni, cadre universitare, sectorul al treilea și reprezentanții ai administrației publice. Datorită noilor reglementări, economia socială se va dezvolta și va fi un instrument important de politică socială activă.

Elemente pentru întrebări și pentru gândire - „Hrană pentru minte”

- Reflecți asupra importanței pentru întreprinderile sociale de a acționa ca un sector unic și unitar.
- Cum ar putea întreprinderile sociale să își îmbunătățească recunoașterea de către cetățeni?
- Ce politici ar trebui să pună în aplicare Polonia pentru a promova antreprenoriatul social și ecologic?

Studii de caz

Titlul studiului de caz nr. 1:

Legea privind cooperativele sociale din Italia: ajustarea unei legi cooperative existente pentru a sprijini dezvoltarea întreprinderilor sociale

Descrierea studiului de caz:

Cum s-a născut legea italiană a întreprinderilor sociale

Dezvoltarea întreprinderilor sociale, în mare parte sub formă de cooperative sociale, a început relativ mai devreme în Italia decât în majoritatea statelor membre europene, la sfârșitul anilor 1960 și începutul anilor 1970. Cooperativele sociale sunt factori importanți ai furnizării de asistență socială și au fost create atunci când au apărut lacune în materie de bunăstare, deoarece anumite nevoi sociale nu au fost satisfăcute în mod adecvat nici de sectorul public, nici de cel privat. Un accelerator important pentru dezvoltarea cooperativelor sociale

din Italia a fost eliminarea Legii Crispi (6972/1890), care prevedea că responsabilitatea furnizării de servicii sociale este limitată la entitățile publice sau la cetățenii înșiși. Cu toate acestea, hotărârea Curții Constituționale din 396 din 1988 a declarat neconstituțională, extinzând furnizarea de servicii sociale către entități private. În 1991, după aproape zece ani de dezvoltare nereglementată, legea italiană a recunoscut atât cooperativele sociale noi, cât și cele existente și a sprijinit extinderea acestora în toata Italia.

Legislația italiană ca bază pentru alte țări ale UE

În 1991, Italia a înființat Legea 381/1991 privind cooperativele sociale pentru a recunoaște legal cooperativele care lucrează cu un explicit "scop de a urmări interesul general al comunității în promovarea umană și integrarea socială a cetățenilor". Legea reglementează două tipuri de forme de cooperare socială: de tip A, adică cooperativele sociale care furnizează asistență socială sau servicii educaționale; și de tip B, adică cooperativele sociale care integrează persoanele vulnerabile sau dezavantajate în muncă prin activități agricole, de producție sau prin alte activități comerciale. Cooperativele sociale de tip B ar trebui să includă cel puțin 30% de "lucrători defavorizați" în rândul forței lor de muncă pentru care sunt scutiți de contribuțiile la asigurările sociale.

Legea italiană 381/1991 privind cooperativele sociale reprezintă primul set de legi elaborate pentru a reglementa în mod specific întreprinderile sociale, acționând ca o legislație fundamentală în promovarea ecosistemelor economiei sociale și solidare în întreaga Europă, în Portugalia, Spania, Grecia, Franța, Ungaria, Republica Cehă și în Statele Unite. Această lege a oferit un model de legislație pentru întreprinderile sociale la nivelul Uniunii Europene și la nivel mondial, ceea ce a condus la replicarea și utilizarea și în alte tari formelor de tip A și B ale întreprinderilor sociale, astfel cum sunt definite de lege, cum ar fi aplicația în Coreea de Sud.

Impact

Legea 381/1991 privind cooperativele sociale este un cadru juridic „de pionierat”, deoarece a fost prima lege care a recunoscut și reglementat în mod specific întreprinderile sociale din Italia. Acesta a inspirat dezvoltarea Legii privind cooperativele sociale și a altor cadre juridice pentru reglementarea întreprinderilor sociale. Legea 118/2005 și Decretul legislativ 155/2006 recunosc întreprinderile sociale printr-un statut juridic, permițând unei game largi de entități (asociații, fundații, instituții religioase, cooperative, societăți cu răspundere limitată și societăți acționare) să desfășoare activități economice cu scop social, sporind astfel ponderea acestora la PIB-ul economiei italiene.

Principalele concluzii: Studiul de caz îi învață pe utilizatorii modulului despre importanța acțiunii legislative la nivelul fiecărei țări. Poate avea un impact revoluționar asupra legislației care este adoptată chiar și la nivel internațional.

Titlul studiului de caz nr. 2:

Ordonanță de la Bruxelles din 2018 privind întreprinderile sociale: Un proces de elaborare a politicilor incluzive pentru a co- construi un cadru juridic pentru întreprinderile sociale

Descrierea studiului de caz: aproximativ 1 pagină

Ce

Ordonanța privind acreditarea și sprijinirea întreprinderilor sociale a fost adoptată la 23 iulie 2018 în regiunea Bruxelles- Capitală din Belgia. Adoptarea prezenței ordonanței rezultă dintr-un proces de consultare de doi ani cu diverse părți interesate, inclusiv Consiliul Economic și Social al Regiunii Bruxelles- Capitală (CESRBC), Oficiul pentru Ocuparea Forței de Muncă din Bruxelles Actiris, Platforma de consultare privind economia socială de la Bruxelles extinsă la Concerte1 și SAW-B (a se vedea pașii de mai jos). Părțile interesate suplimentare, cum ar fi cadrele universitare, federațiile întreprinderilor sociale și întreprinderile sociale, au participat, de asemenea, la procesul de consultare, în special pentru a stabili definiția întreprinderii sociale.

Ordonanța stabilește un set de criterii organizate în 3 dimensiuni – social, economic și de guvernare – și definește "întreprinderea socială" ca fiind persoane juridice private sau publice care implementează un proiect economic, urmăresc un scop social și exercită o guvernare democratică. În plus, cadrul juridic stabilește schemele de sprijin public pe care întreprinderile sociale le pot mobiliza, inclusiv asistența financiară și nonfinanciară.

De ce

Până de curând, întreprinderile sociale și economia socială din regiunea Bruxelles- Capitală erau în mare parte asociate cu domeniul integrării în muncă. Obiectivul acestui proces de elaborare a politicilor a fost dublu: (1) revizuirea Ordonanțelor din 2004 și 2012 privind economia socială și acreditarea întreprinderilor sociale de integrare a muncii; și (2) recunoașterea întreprinderilor sociale dincolo de domeniul integrării în muncă. Atunci când elaborează cadre juridice, un proces de consultare inclusiv poate fi de o importanță fundamentală, deoarece rafinează modul în care factorii de decizie politică înțeleg întreprinderile sociale și, astfel, se asigură că cadrele juridice sunt relevante, adecvate și răspund nevoilor părților interesate relevante. În cele din urmă, co- construirea unui cadru juridic contribuie la evitarea problemelor practice de punere în aplicare, îmbunătățește conformitatea și acceptarea unui astfel de cadru și sporește încrederea publicului în guvern.

Impact

În iunie 2021, 155 de întreprinderi sociale au fost acreditate în regiunea Bruxelles- Capitală. Ordonanța din 2018 a avut un impact pozitiv asupra întreprinderilor sociale, deoarece le-a consolidat securitatea juridică în ceea ce privește legislația europeană privind ajutoarele de stat și, prin urmare, le-a sporit accesul la resurse financiare. De asemenea, a permis întreprinderilor sociale să își îmbunătățească procesele interne, în special în ceea ce privește guvernarea lor. Pe scurt, Ordonanța de la Bruxelles privind întreprinderile sociale și procesul său de elaborare a politicilor a contribuit atât la construirea unei înțelegeri comune a întreprinderilor sociale, cât și la structurarea întregului domeniu, ceea ce a favorizat, la rândul său, dezvoltarea întreprinderilor sociale în regiunea Bruxelles- Capitală.

Principalele concluzii:

Prin demararea procesului de consultare într-un stadiu incipient de elaborare a politicilor, guvernul regiunii Bruxelles- Capitală a contribuit la

maximizarea valorii implicării părților interesate. Colaborarea cu o gamă largă de actori a permis elaborarea unui cadru juridic mai aliniat la nevoile și realitățile domeniului și care să reflecte o serie de opinii într-un mod proporțional, evitând astfel ancorarea acestuia într-o singură ideologie a antreprenoriatului social. Un astfel de proces de elaborare a politicilor favorabil incluziunii a facilitat, de asemenea, o acceptare mai largă a criteriilor pentru întreprinderile sociale și a permis o înțelegere și o interpretare comună a cadrului juridic. În cele din urmă, procesul a încurajat dialogul dintre factorii de decizie politică și principalii actori din domeniu. Dialogul rămâne deschis astăzi și permite colectarea cu ușurință a acestor actori principali în jurul unei mese atunci când este necesar.

Activități

Videoclip introductiv	
Format: (față în față, online, hibrid)	Online
Obiective de învățare	<ul style="list-style-type: none"> • Recunoașterea surselor normative ale antreprenoriatului social și ecologic; • Identificarea priorităților al UE în ceea ce privește antreprenoriatul ecologic și social
Materiale/echipamente necesare	Calculator
Descrierea activității	Utilizatorul urmărește un scurt videoclip pe Youtube în care explică conceptele de economie socială și întreprindere socială, pe lângă inițiativele comisiei europene care susțin economia socială. Link: https://www.youtube.com/watch?v=Hy1Vb08TAUY
Întrebări debriefing	1. Această activitate v-a îmbunătățit înțelegerea subiectului modulului?
Timp alocat	30 minute
Cum poate fi adaptată această activitate într-un alt format?	Activitatea poate avea loc, de asemenea, „față în față” într-un cadru de grup. În acest caz, utilizatorii urmăresc videoclipul împreună și, ulterior, are loc o discuție cu privire la conținutul acestuia.

Sală de clasă răsturnată	
Format: (față în față, online, hibrid)	Față în față, online
Obiective de învățare	<ul style="list-style-type: none"> • Recunoașterea surselor normative ale antreprenoriatului social și ecologic; • Identificarea priorităților al UE în ceea ce privește antreprenoriatul ecologic și social; • Solidifica cunoștințele despre materialul modulului; • Încurajarea schimbului de opinii între membrii grupului.
Materiale/echipamente necesare	Computer, tablă albă
Descrierea activității	Utilizatorii modulului sunt împărțiți în opt grupuri și fiecărui grup i se atribuie un capitol. Membrii grupului sunt încurajați să citească capitolul lor și să pregătească o scurtă prezentare pe care o vor prezenta ulterior tuturor celorlalți utilizatori.
Întrebări debriefing	<ol style="list-style-type: none"> 1. Această activitate v-a îmbunătățit înțelegerea materialului? 2. Ai reușit să obții perspective diferite despre material lucrând cu grupul tău?
Timp alocat	2 ore
Cum poate fi adaptată această activitate într-un alt format?	Dacă este cazul

Lección frontală	
Format: (față în față, online, hibrid)	Față în față
Obiective de învățare	<ul style="list-style-type: none"> • Recunoașterea surselor normative ale antreprenoriatului social și ecologic; • Identificarea priorităților Europei în ceea ce privește antreprenoriatul ecologic și social; • Sensibilizarea cu privire la politica europeană de educație antreprenorială; • Înțelegeți rolul social al antreprenorului.
Materiale/echipamente necesare	Computer sau notebook
Descrierea activității	Utilizatorii modulului participă la lecție, în prezență sau online. Lectorul este o persoană care nu face parte din grup și prezintă materialul modulului, eventual cu ajutorul unei prezentări Powerpoint. Materialul este apoi discutat între utilizatori și lector și eventualele întrebări sunt răspunse.

Întrebări debriefing	1. Această activitate v-a îmbunătățit înțelegerea materialului? 2. Ați reușit să obțineți perspective diferite despre material discutând cu grupul dumneavoastră și cu lectorul? 3. A fost lectorul eficient în prezentarea materialului?
Timp alocat	2 ore
Cum poate fi adaptată această activitate într-un alt format?	Activitatea se poate desfășura online folosind o aplicație de conferințe video online

Lecturi suplimentare

Nume resursă	Tip	Link
Area of the EU Commission's website dedicated to an analysis of social enterprises and their ecosystems in Europe	Website	https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8274
Social Enterprise in Central and Eastern Europe	Paper	https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/51385/9781000367157.pdf?sequence=1#page=173
A Guide to Fostering Entrepreneurship Education	Paper	https://eisma.ec.europa.eu/system/files/2022-01/A%20guide%20for%20fostering%20entrepreneurship%20education.pdf
Adoption of green environmental practices in small and medium-sized enterprises: entrepreneur and business policies patterns in Romania	Paper	https://www.mdpi.com/2071-1050/13/9/4968
EU Green deal to decarbonize România	Paper	https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjju2GsKr5AhUthv0HHVX4BpMQFnoECC4QAQ&url=https%3A%2F%2Fassets.ey.com%2Fcontent%2Fdam%2Fey-sites%2Fey-com%2Fen_ro%2Fnews%2F21%2F4%2Fey-ro-en-report-the-european-green-deal.pdf%3Fdownload&usg=AOvVaw1xobAWbSFJZ9DeUScvaGxe
Legal framework of Social economy in Romania	Website	https://cries.ro/economie-sociala/
New legal environment of the Greek Social and Solidarity Economy: Impediments and opportunities for the development of the sector	Paper	https://www.researchgate.net/publication/328333843_New_legal_environment_of_the_Greek_Social_and_Solidarity_Economy_Impediments_and_opportunities_for_the_development_of_the_sector

Test

Q1. Ce este educația antreprenorială (EE)? (c)

- Un curs despre cum să începeți o afacere
- O disciplină școlară
- O combinație între consolidarea competențelor și schimbarea mentalității
- Toate cele de mai sus

Q2. În ce constă abordarea "incluzivă" pentru numărarea întreprinderilor sociale din Belgia? (b)

- Numără toate organizațiile implicate în incluziunea socială
- Numără toate organizațiile situate între sfera publică și cea privată pentru profit
- Numără toate tipurile de întreprinderi sociale ușor de definit
- Toate cele de mai sus

Q3. Care este cea mai comună formă de întreprindere socială în Italia? (a)

- Asociații
- Cooperative sociale
- Fundații
- Toate cele de mai sus

Q4. Ce este "întreprinderea socială de inserție socială" din România? (b)

- O organizație privată care oferă servicii persoanelor defavorizate
- O organizație privată care desfășoară activitate economică în scopul asigurării inserției socio-profesionale a persoanelor defavorizate pe piața muncii
- O cooperativă formată din persoane defavorizate
- Toate cele de mai sus

Q5. Care este un sector promițător pentru întreprinderile sociale din România? (a)

- a) Servicii sociale
- b) Comerț echitabil
- c) Energie regenerabilă
- d) Toate cele de mai sus

Q6. Care este principala barieră cu care trebuie să se confrunte întreprinderile sociale elene? (c)

- a) Lipsa sprijinului din partea guvernului și a societății
- b) Lipsa competențelor antreprenoriale
- c) Birocrația și lipsa înființării
- d) Toate cele de mai sus

Q7. De ce este dificil să se colecteze date despre întreprinderile sociale croate? (b)

- a) Există birocrație excesivă
- b) Aplicarea celor nouă criterii este prea complexă
- c) Organizațiile nu sunt interesate să obțină statutul de întreprindere socială
- d) Toate cele de mai sus

Q8. Ce factor limitează dezvoltarea întreprinderilor sociale în Bulgaria? (d)

- a) Finanțare guvernamentală slabă
- b) Lipsa personalului calificat
- c) Situație economică și socială precară
- d) Toate cele de mai sus

Q9. De ce întreprinderile sociale poloneze nu se recunosc ca un sector unit? (c)

- a) Pentru că ei cred că există o diferență fundamentală între oferirea de servicii sociale și a face afaceri
- b) Pentru că preferă să facă diferența între diferitele sectoare
- c) Pentru că schemele juridice au fost fragmentate până de curând
- d) Toate cele de mai sus

Q10. De ce a fost elaborată Ordonanța de la Bruxelles 2018 prin consultarea părților interesate? (d)

- a) Pentru a maximiza implicarea părților interesate
- b) Pentru a crea un cadru juridic mai bine aliniat la nevoile domeniului
- c) Pentru a obține o acceptare mai largă a criteriilor pentru întreprinderile sociale
- d) Toate cele de mai sus.

Referințe

- Topic 3 - Italian legal framework: Borzaga, C. (2020). Social Enterprises and their Ecosystems in Europe: Country report Italy (Catalog No. KE-02-20-042-EN-N). Luxembourg: Publications Office of the European Union. Available at <https://europa.eu/!Qq64ny>
- Topic 8 - Polish legal framework: Ciepielewska-Kowalik, A. (2020). Social Enterprises and their Ecosystems in Europe: Country report Poland (Catalog No. KE-02-20-043-EN-N). Luxembourg: Publications Office of the European Union. Available at <https://europa.eu/!Qq64ny>
- Topic 7 - Bulgarian legal framework: Jeliaskova, M. (2019). Social Enterprises and their Ecosystems in Europe: Country report Bulgaria (Catalog No. KE-03-18-513-EN-N). Luxembourg: Publications Office of the European Union. Available at <https://europa.eu/!Qq64ny>
- Topic 4 - Romanian legal framework: Lambriu, M., Petrescu, C. (2019). Social Enterprises and their Ecosystems in Europe: Country report România (Catalog No. KE-07-18-052-EN-N). Luxembourg: Publications Office of the European Union. Available at <https://europa.eu/!Qq64ny>
- Topic 1 - European legal framework: Lilischkis, S., Tømmerbakke, J., Melleri, M., Volkman, C., Grünhagen, M. (2021): A guide to fostering entrepreneurship education. Five key actions towards a digital, green and resilient Europe. (Paper No. EA-09-21-266-EN-N). Luxembourg: Publication Office of the European Union. Available at <https://eismea.ec.europa.eu/system/files/2022-01/A%20guide%20for%20fostering%20entrepreneurship%20education.pdf>
- Topic 2 - Belgian legal framework: Nyssens, M., Huybrechts, B. (2020). Social Enterprises and their Ecosystems in Europe: Country report Belgium (Catalog No. KE-02-20-039-EN-N). Luxembourg: Publications Office of the European Union. Available at <https://europa.eu/!Qq64ny>
- Topic 5 - Greece legal framework: Varvarousis, A., Tsitsirikos, G. (2019). Social Enterprises and their Ecosystems in Europe: Country report Greece (Catalog No. KE-07-18-051-EN-N). Luxembourg: Publications Office of the European Union. Available at <https://europa.eu/!Qq64ny>
- Topic 6 - Croatia legal framework: Vidović, D. (2019). Social Enterprises and their Ecosystems in Europe: Country report Croatia (Catalog No. KE-04-19-251-EN-N). Luxembourg: Publications Office of the European Union. Available at <https://europa.eu/!Qq64ny>

